

El pràcticum de cooperació a Nicaragua:
Una experiència d'aprenentatge-servei per fer les
pràctiques externes i el Treball Final de Grau a la
Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Coordinadora del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua

Paloma Vicens

Departament de Psicologia, Universitat Rovira i Virgili

Yamilet Vílchez

Fundación El Sueño de la Campana, San Ramón, Nicaragua

**Tutors i tutores dels ensenyaments d'Educació Infantil,
Primària i Doble Titulació**

Joan Fuguet Busquets, Departament de Pedagogia, URV

Jaume Aymí Escolà, Departament de Filologies Romàniques, URV

Montserrat Rios Hevia, Departament d'Història i Història de l'Art, URV

Tutores de l'ensenyament de Pedagogia

Conxa Torres Sabaté i Cristina Grandío Capdevila

Departament de Pedagogia, Universitat Rovira i Virgili

Tutores de l'ensenyament d'Educació Social

Cristina Grandío Capdevila, Joana Tierno García i Marta Camarero
Departament de Pedagogia, Universitat Rovira i Virgili

Tutores de l'ensenyament de Psicologia

Misericòrdia Camps Llauradó i Paloma Vicens Calderón
Departament de Psicologia, Universitat Rovira i Virgili

Tutores dels centres de pràctiques a Nicaragua

Karla Lastenia Aguilar Acosta, Sonia Vanesa Izaguirre Sánchez, Mª José Rosales Rodríguez, Elsa Marina Sánchez López, Sayda Patricia Blandón Arista
Escuela Fray Bartolomé de las Casas

Jasmina del Carmen Dormus, Angélica María Alfaro Lira,
Sergio Antonio Molina Zelendón
Escuela Comunidad de Yucul

Juana Isabel Sánchez
Escuela Comunidad de Samulali

Sandra Saenz Mendoza
Aula de Apoyo, Escuela Fray Bartolomé de las Casas

Yamilet Vílchez Pérez, Darling Maria Torres Ruiz
Diviértete y Aprendo

Karla Obregón Quintero
Familias Especiales Santa Justa

Sandra Peña González
Las Hormiguitas

Xochilt Edith Espinoza Tinoco
Ixchen

Karen Elisa Matamoros García
Aldeas Infantiles SOS

El projecte pràcticum de cooperació a Nicaragua

El Pràcticum de Cooperació neix d'un acord de cooperació durant el curs 2004-05 entre la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia (FCEP) de la Universitat Rovira i Virgili (URV) i la Fundació El Sueño de la Campana, de San Ramón (Matagalpa, Nicaragua). El projecte, aprovat per la Junta de Centre, té com a objectiu primordial incloure, dins de la formació dels estudiants d'aquesta facultat, unes pràctiques externes solidàries que els permetin no només formar-se com a bons professionals, sinó també com a persones sensibles als problemes presents en el món actual, alhora que conèixer la realitat d'altres països que es troben en situació de pobresa i marginació. Des del curs 2012-13, el projecte està considerat com una experiència d'aprenentatge-servei (APS).

Què és la Fundació el Sueño de la Campana?

És una entitat privada sense ànim de lucre, no governamental, apolítica, laica i aconfessional. La seva zona d'actuació està ubicada a San Ramón, un municipi fonamentalment rural del departament de Matagalpa. Els primers promotors van ser un grup de persones afins de diferents entorns laborals (educadores, psicòlogues, pedagogues, professionals del món de la justícia i la banca, entre d'altres) que compartien la idea que tots els éssers humans tenen dret a gaudir d'una mínima qualitat de vida i a satisfer, dignament, les seves necessitats bàsiques (www.fundacionlacampana.es).

Els tres eixos d'actuació fonamentals que caracteritzen la Fundació són els següents:

1. Generar llocs de treball autosostenible per a dones, joves i homes nicaragüencs per establir, d'aquesta manera, una cooperació que ajudi a modificar la situació estructural dels països poc desenvolupats i evitar la política merament assistencial que manté i estimula la dependència i la passivitat d'aquests països.
2. Afavorir l'educació, la capacitat i la cultura per als habitants de la zona com una eina bàsica i imprescindible d'ajuda per a la transformació social, fomentant la responsabilitat, l'esperit crític, la seguretat i el compromís.
3. Oferir cooperació professional i humana tant als estudiants del Pràcticum de l'FCEP de la URV com als viatgers del nostre país i d'altres que s'allotgen a l'hotel El Sueño de la Campana, a San Ramón, Matagalpa.

Els projectes de major rellevància que duu a terme la Fundació responen a dos eixos d'actuació fonamentals: el desenvolupament autosostenible i l'educació. Ens referim concretament a:

1. Hotel d'ecoturisme i cooperació

A hores d'ara, les instal·lacions mantenen els llocs de treball estable de 50 persones de l'entorn. Actualment, l'edifici i els seus accessos estan acabats, ben equipats i, des del juny del 2006, acullen amb dedicació i professionalitat tots els hostes viatgers i cooperants.

Durant el desenvolupament del Pràcticum, l'alumnat s'allotja a l'hotel i utilitzen els seus serveis, contribuint, d'aquesta manera, a fer que s'aconsegueixi un dels objectius clau de la cooperació en la qual participen: l'autosostenibilitat dels llocs de treball de la Fundació. Les nostres estudiants gaudeixen, durant la seva estada, d'unes condicions d'allotjament i manutenció de qualitat, i conviuen en un ambient familiar, segur i acollidor amb persones per a les quals el tracte humà, sincer i càlid és un senyal d'identitat.

Situat als terrenys de la Fundació, el Rancho ofereix un espai d'oci per als habitants i visitants de San Ramón, on es pot menjar, saludablement, a un preu molt raonable, prendre una copa i entretenir-se amb el karaoke en un entorn tranquil i agradable. A més, dona suport al menjador de l'hotel quan es necessiten acollir col·lectius nombrosos.

2. Centre Cultural i Educatiu

L'objectiu fonamental d'aquest centre, ubicat als terrenys de la Fundació, és proporcionar un espai de trobada per als habitants de San Ramón i les comunitats, així com fomentar l'educació i la cultura. El centre ofereix activitats psicoeducatives i culturals a les persones de la zona, prioritzant els nens i les nenes, els joves i les dones. Així mateix, es duen a terme multitud d'esdeveniments socials de tot tipus destinats als habitants de l'entorn: atenció i acolliment a les mares i als familiars d'aquestes nenes i nens, actuacions musicals, cinefòrum, obres de teatre amb ànim de conscienciació social, trobades de grups indígenes, acolliment d'iniciatives molt diverses promulgades per altres entitats, etc.

Aquestes dues actuacions, l'hotel i el Centre Cultural i Educatiu, proporcionen la base fonamental en què s'assenten els altres projectes que es van desenvolupant per donar resposta a les necessitats que es puguin detectar en l'entorn i en la població amb la qual es treballa.

3. “Diviérteme y aprendo”

Actualment, podríem dir que el projecte més important que està duent a terme la Fundació el Sueño de la Campana és l'anomenat “Diviérteme y aprendo”. Aquest projecte educatiu es basa en el joc i l'educació emocional, i a través d'aquest les nenes i els nens de San Ramón, i les comunitats del voltant, reben suport educatiu al mateix temps que es diverteixen i reforcen valors socials democràtics que es basen en una cultura de la pau.

4. El Pràcticum de Cooperació de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

El Pràcticum de Cooperació s'emmarca dins d'un pla d'intervenció multisectorial molt més ampli que està duent a terme la Fundació, el qual busca la implicació de tota la comunitat local en el seu propi desenvolupament. Amb aquesta finalitat es parteix d'un diagnòstic que combina les necessitats i una gestió participativa dels diferents projectes. En concret, la participació de la Facultat se centra en aspectes educatius, psicològics i socials, els quals es treballen, principalment, amb els col·lectius més vulnerables: nens i nenes, joves i dones.

Des del punt de vista docent, el Pràcticum s'inscriu dins d'unes pràctiques innovadores a causa del seu caràcter d'internacionalització-interculturalització, de cooperació, d'interdisciplinarietat, de treball en equip i de suport pedagògic i psicològic en un àmbit desfavorit. Des del curs 2012-13, està considerat com una experiència d'aprenentatge-servei (APS), en la qual s'integra el servei a la comunitat i l'aprenentatge de continguts, competències, habilitats o valors, a partir de la pràctica reflexiva. Com s'ha comentat amb anterioritat, aquest permet que es duguin a terme tant les Pràctiques Externes (PE) com el Treball Final de Grau (TFG) en una experiència d'APS en un entorn completament diferent de l'acostumat en els pràcticums oferts per l'FCEP.

A qui va dirigit el Pràcticum de Cooperació?

El Pràcticum va dirigit a tot l'estudiantat que estigui cursant Educació Infantil, Educació Primària, o Doble Titulació Infantil/Primària, Educació Social, Pedagogia o Psicologia, incloses dins de l'assignatura Pràcticum o Pràctiques Externes i Treball Final de Grau d'últim curs dels estudis d'aquestes titulacions, sempre que compleixin els requeriments de la titulació per matricular-les.

El nombre de places disponibles per a cada titulació s'ha establert en funció del nombre d'entrada d'estudiants a cada titulació i de les possibilitats reals d'acollida a Nicaragua:

- Educació Infantil: 4 places.
- Educació Primària: 4 places.
- Doble Titulació Infantil/Primària: 2 places.
- Educació Social: 2-3 places (en funció de les sol·licituds i incloent-hi també les sol·licituds per a Pedagogia).
- Pedagogia: 2-3 places (en funció de les sol·licituds i incloent-hi també les sol·licituds per a Educació Social).
- Psicologia: 5 places.

Els períodes de Pràcticum són:

- Primer quadrimestre per a Educació Infantil, Primària i Doble Titulació.
- Segon quadrimestre per a Educació Social, Pedagogia i Psicologia

En el cas d'Educació Infantil i Primària, si no s'arribessin a cobrir les places d'una titulació, es podrien cobrir amb places de l'altra. Pel que fa a les titulacions del segon quadrimestre, aquesta possibilitat està subjecta a la disponibilitat de places a Nicaragua i, per tant, no podem assegurar que es cobreixin totes les places possibles.

Quins són els objectius del Pràcticum?

El Pràcticum de Cooperació té uns objectius generals que són comuns a totes les titulacions que poden participar-hi. Aquests es podrien concretar en els següents:

- a) Col·laborar en l'àmbit educatiu, psicològic i social dins del municipi de San Ramón, treballant amb nenes, nens, joves, dones i persones amb necessitats especials.
- b) Oferir la possibilitat als estudiants d'utilitzar els coneixements adquirits en la carrera, en un entorn diferent.
- c) Aprendre a adaptar-se a un lloc que té una situació econòmica, social i cultural diferent, amb una actitud oberta i respectuosa.
- d) Contribuir al desenvolupament i al creixement personal de l'estudiant.

Tenint en compte aquests objectius generals, un cop es planifica el Pràcticum que farà cada estudiant, es fixen els objectius concrets d'acord amb la seva formació (titulació) i el centre o els centres en què s'incorpori.

A més, atès que es tracta d'una experiència d'aprenentatge-servei, el Pràcticum de Cooperació a Nicaragua fa especial èmfasi a fer que l'alumnat assoleixi la competència nuclear C5, comprometre's amb l'ètica i la responsabilitat social com a ciutadà/ana i com a professional, així com en la pràctica reflexiva.

Com se seleccionen els estudiants?

Generalment durant el mes d'octubre, hi ha una sessió de presentació del Pràcticum de Cooperació a la Facultat per a totes les persones interessades, a càrrec de la coordinadora del Pràcticum. Aquesta sessió va dirigida, especialment, a l'alumnat de tercer curs, que és el que, si supera el procés de selecció, podrà matricular les PE i el TFG del curs següent per fer-los a Nicaragua. Sempre que sigui possible, es dóna la possibilitat de seguir la sessió mitjançant algun sistema de videoconferència per als estudiants del campus Terres de l'Ebre i de la seu Baix Penedès. En aquesta sessió s'expliquen les característiques del Pràcticum, es contesta a totes les preguntes que es puguin plantejar i s'informa de la documentació requerida i dels terminis de lliurament d'aquesta, que ha d'acompanyar la sol·licitud, així com de les dates aproximades en què es faran les entrevistes. És responsabilitat de l'alumnat interessat acudir a la reunió i prendre nota de les dates. La coordinació no es compromet a enviar més informació per correu electrònic.

Atesa la naturalesa del Pràcticum de Cooperació, la selecció de l'alumnat no es fa en funció de criteris exclusivament acadèmics. Característiques com la iniciativa, l'autonomia, la sensibilitat, l'adaptació a un entorn nou, la tolerància i el respecte cap al que és diferent són qualitats i actituds essencials per a aquest tipus de Pràcticum. Per aquest motiu, considerem fonamental fer una entrevista personal presencial i en castellà.

Un cop finalitzat el termini de sol·licitud del Pràcticum, i una vegada s'ha lliurat la documentació, s'envia a l'alumnat que ha sol·licitat plaça un correu informant del lloc i l'hora en que es farà l'entrevista.

L'estudiant ha de ser conscient de les capacitats i les limitacions que poden influir en un Pràcticum com aquest. Per valorar-les adequadament, és aconsellable buscar informació sobre Nicaragua i l'entorn on es fan les pràctiques. Aquestes són qüestions importants sobre les quals reflexionar adequadament abans de presentar la sol·licitud. El Pràcticum és una experiència personal i enriquidora que posarà a prova els estudiants. No obstant això, hem d'incidir que no és pas un espai per solucionar qüestions personals. Entre moltes altres coses, la convivència entre 4-5 persones en un lloc limitat, com ara l'habitació on es conviurà amb les companyes, i el fet de trobar-se lluny de

les nostres xarxes socials en un entorn diferent són aspectes importants que cal tenir en compte i plantejar-se seriosament abans de presentar una sol·licitud. Igualment, cal reflexionar sobre els valors fonamentals que sustenten la nostra conducta i l'adequació o no al nou entorn on volem dur a terme les nostres pràctiques pre-professionals.

La documentació que s'ha de lliurar en els terminis i amb les característiques i el format establerts en la sessió informativa són:

- a) Currículum personal, en el qual els estudiants han d'esmentar la seva experiència, tant laboral com de voluntariat i/o cooperació, a Catalunya o en altres llocs, segons el model facilitat.
- b) Carta de motivació breu que expliqui quins són els motius que han portat l'estudiant a triar aquest Pràcticum i què és el que pot oferir i què espera rebre.
- c) Expedient acadèmic, amb la qualificació mitjana fins al moment i els crèdits superats (serveix el que es pot extreure, automàticament, de la web).

Tota la documentació s'haurà d'enviar per correu electrònic a la coordinadora del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua en un únic document PDF i en un termini concret. A més, s'ha de presentar en castellà, amb el nom de l'estudiant a cada pàgina, les pàgines numerades i fent constar, com a nom del fitxer, el nom de l'estudiant i l'ensenyament que pertany. No s'accepta cap document que no estigui anomenat adequadament, i per tant, si no es fa d'aquesta manera, és motiu suficient per no acceptar la sol·licitud.

Els criteris de selecció, sempre que l'alumnat compleixi els requisits per matricular el Pràcticum o PE i el TFG que requereixen les diverses titulacions, són els següents:

- ♦ Expedient acadèmic (nota mitjana i crèdits superats fins al termini de presentació de les sol·licituds), amb un pes específic del 25%.
- ♦ Currículum (experiència en cooperació nacional i/o internacional, voluntariat, treball en grup, etc.). Aquest apartat es valorarà amb un 25% del total.
- ♦ Entrevista personal, presencial i en castellà. Consistirà en una xerrada amb un tribunal de tres persones sobre la motivació professional i personal per fer aquest Pràcticum, les aficions, els treballs i les opinions de la sol·licitant sobre diversos temes, etc. El tribunal valorarà les aptituds de la sol·licitant per fer un pràcticum de cooperació amb un pes del 50%. El tribunal està format per la coordinadora del Pràcticum, un membre de la Fundació El Sueño de la Campana i un tutor/a de la titulació a la qual pertany la persona sol·licitant.

Com es preparen els/les estudiants seleccionades?

Atès que l'alumnat durà a terme el seu Pràcticum en un entorn geogràfic, cultural i social diferent, des de la Facultat es planifica una preparació OBLIGATÒRIA que consisteix en diverses sessions en què s'aborden els temes següents:

- a) Una visió general del que és la Cooperació en països desfavorits a càrrec del company Joan Fuster, director del Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària.
- b) Una introducció general a la Fundació el Sueño de la Campana, la seva organització, la seva filosofia i els seus projectes, impartida, generalment, pels companys Oriol Curull i Montse Carrión, membres de la Fundació.
- c) Funcionament del Pràcticum, el paper de la coordinadora a Nicaragua, de les dues tutores (la de la Facultat i la del centre concret on desenvoluparan les pràctiques a Nicaragua), freqüència de contactes i informació necessària que s'ha d'enviar a les tutores de la Facultat perquè la supervisin. També s'intercanvien reflexions i es comenten els compromisos respecte a les diferents responsabilitats que l'alumnat, la URV i la Fundació han d'assumir durant el Pràcticum. Aquesta xerrada va a càrrec de la Coordinadora del Pràcticum a Tarragona.
- d) Finalment, s'organitza també una darrera xerrada sobre Nicaragua i la seva història a càrrec del company Enric Font, president de la Casa Nicaragua a Catalunya. Aquesta és una xerrada dinàmica i enriquidora que ajudarà a l'alumnat a entendre algunes de les particularitats del poble nicaragüenc.

A més a més, s'organitzen reunions amb l'alumnat de totes les titulacions que ha cursat el seu Pràcticum amb anterioritat. D'aquesta manera, l'estudiantat, prèviament, pot preparar i seleccionar material que li pugui ser útil quan treballi en els centres.

Centres de treball del Pràcticum de Cooperació

Els centres de treball d'aquest Pràcticum es poden veure subjectes a modificacions a causa de les seves característiques i, sobretot, del considerable descens d'inversió que estan patint molts dels centres, que, malauradament, se solen sustentar, econòmicament, amb aportacions de diverses ONG. Per aquesta raó, la informació que es fa constar en aquest apartat fa referència a centres amb els quals, en algun moment, el Pràcticum de Cooperació a Nicaragua ha treballat. Considerem important insistir que això no implica que aquests siguin els centres als quals l'alumnat pugui optar ara mateix. A més, l'adscripció de cada centre a cada titulació pot variar en funció de les activitats que s'hi desenvolupin en cada moment.

Així doncs, alguns dels centres on ha treballat l'alumnat que ha cursat aquest Pràcticum en anys anteriors són:

- a) **Àmbit educatiu i psicopedagògic:** Escoles de les comunitats de San Ramón, Escuela Fray Bartolomé de las Casas, al poble de San Ramón, i l'Institut de Secundària de San Ramón.

Els diferents centres educatius on treballen els estudiants varien en grandària i població a la qual atenen. Tots disposen de recursos limitats. Les escoles de les comunitats són petites i estan situades a tot el municipi de San Ramón. S'hi imparteix educació primària i, en molts casos, s'atenen nenes i nens de diferent grau a la mateixa aula. L'Escola Fray Bartolomé de las Casas està situada al mateix poble, el nombre d'alumnes és més gran i disposen d'unes instal·lacions una mica més àmplies però limitades, tot i que el nombre d'alumnes per aula és molt alt. Finalment, l'Institut de San Ramón és l'únic centre de secundària del municipi i inclou tots els graus d'aquesta segona etapa educativa. Amb 17 professors atenen una població de més de 1.000 alumnes.

Aquests àmbits de treball són els més apropiats per a estudiants d'Educació Infantil i Primària, Pedagogia i Psicologia interessats en l'àrea educativa. Encara que cada un desenvolupa unes activitats diferents, totes són complementàries i necessàries, i estan encaminades a contribuir a la millora de l'educació dels nens i les nenes de la comunitat, així com a conèixer un entorn educatiu diferent i a aprendre de les persones que hi treballen diàriament. No obstant això, també es podria incloure, com s'està tractant de fer recentment a l'escola Fray Bartolomé de las Casas, el treball amb famílies i l'àmbit comunitari, per la qual cosa, a més, podria ser apropiat per a l'Educació Social.

- b) **Àmbit de l'Educació Especial:** Escuela la Amistad i Aula de Apoyo

L'*Escuela la Amistad* és una escola d'educació inclusiva on conviuen nenes i nens amb necessitats educatives especials i d'altres d'educació ordinària, tots ells procedents de zones pobres al districte de Matagalpa. Al centre, hi ha aules d'educació especial on s'atenen nens i nenes amb diferent problemàtica que segueixen una programació amb la qual el director i els mestres porten treballant durant els últims anys. Hi disposen d'aules per a persones amb discapacitats cognitives i motores, i una aula per a nenes i nens sords. A més d'impartir la docència ordinària, tenen tallers de costura, ordinadors, manualitats, etc., en els quals treballen junts les nenes i els nens amb necessitats educatives especials i els d'educació ordinària. Així mateix, tots ells comparteixen els llocs de joc.

L'*Aula de Apoyo* és l'aula inclusiva de l'Escola Fray Bartolomé de las Casas de San Ramón. S'hi atenen els nens i les nenes amb necessitats especials. El tema més recurrent són les dificultats d'aprenentatge, però també s'atenen altres trastorns com són autisme, paràlisi cerebral o el dèficit d'atenció.

En aquests dos centres col·laboren els estudiants d'Educació Infantil i Primària, Pedagogia i Psicologia, desenvolupant, cadascú des de la seva formació, activitats psicoeducatives amb els nens i les nenes amb diferents discapacitats, diagnosticats amb problemes d'aprenentatge o de conducta, i els fan el seguiment a les aules integrades juntament amb la professora encarregada.

c) **Àmbit psicològic i socioeducatiu:** Casa del Niño, Centro Jurídico Popular i Centro de Mujeres Ixchen, de Matagalpa”.

La *Casa del Niño* és una agrupació de dones que treballen amb l'objectiu de desenvolupar programes educatius de promoció humana dirigits a sectors econòmics i socialment vulnerables, amb la finalitat d'aconseguir el desenvolupament integral de les persones. Els seus objectius primordials són: promocionar la salut preventiva i la medicina natural, capacitar i formar joves i dones, així com promocionar el turisme de la zona i desenvolupar projectes en les comunitats. En aquest centre han col·laborat estudiants d'Educació Social i Psicologia. Les activitats que duen a terme són variades i entre aquestes destaquen la capacitat de joves i dones en temes d'autoestima, salut i violència familiar, mitjançant tallers, i la col·laboració en campanyes contra la violència en diferents comunitats, a partir del treball en grup i d'activitats culturals.

El *Centro Jurídico Popular* de Matagalpa és una associació civil sense ànim lucre amb seu a Matagalpa, que està dirigit, principalment, al sector marginat, amb especial atenció a la dona i a la infantesa amb poques possibilitats de defensar els seus drets. Ofereixen assistència psicològica i legal a persones d'aquests col·lectius que es troben amb molta freqüència en situacions de violència intrafamiliar. Així mateix, fan capacitacions i sessions informatives per a dones i joves, per a la qual cosa disposen d'una xarxa estructurada de defensors populars en municipis de Matagalpa. Treballen en la xarxa de dones contra la violència, i són membres de la Comissió Executiva de la Comissaria de la Dona. Estan en coordinació amb l'Ajuntament en el Comitè de Desenvolupament Municipal.

El *Centro de Mujeres Ixchen* és un dels nou centres de l'Asociación para el Apoyo de la Nueva Familia en Nicaragua (ANFAM). Aquesta és una organització civil sense ànim de lucre creada el 1988, pionera en la defensa dels drets humans de les dones a Nicaragua. El centre Ixchen, de Matagalpa, està situat al centre de la ciutat, és un centre regional de referència de la zona nord de Nicaragua, disposa de serveis i equips mèdics per a les dones i les seves activitats, emmarcades dins del Pràcticum, pertanyen a l'Educació Sexual i la Consulta Psicològica per a nenes i dones maltractades o que han rebut abusos físics o psicològics.

Els estudiants de Psicologia i Educació Social participen, segons la seva formació, en les diverses activitats que es duen a terme en aquests centre. En el cas dels

psicòlegs, fan valoracions i seguiments de casos psicològics sota la supervisió dels professionals del centre, i en ocasions assisteixen a les citacions i jels udicis dels casos de maltractament. Els educadors socials col·laboren en les capacitacions i les campanyes informatives i de sensibilització en les comunitats contra la violència intrafamiliar i sexual.

d) El Centre Cultural i Educatiu El Sueño de la Campana

Gràcies als èxits aconseguits a la Fundació en els últims anys, l'alumnat de totes les carreres ha pogut començar a col·laborar, com a part del seu Pràcticum, en les activitats en l'àmbit educatiu que es duen a terme a la mateixa Fundació. Aquestes activitats estan guiades per una concepció de l'educació que es basa en els pilars següents:

- a) Ajudar les persones en el seu creixement perquè arribin a una maduresa plena i a saber prendre part en les decisions que els afecten des de la llibertat i l'autonomia personal.
- b) Afavorir el creixement dels éssers humans en totes les dimensions: psicològiques, educatives, socials i culturals.
- c) Partir dels interessos, de les capacitats i de les necessitats dels educands, convertint-los en protagonistes actius de la seva pròpia educació.
- d) Contribuir a transformar i millorar les persones i el seu entorn social. Educar des de la reflexió, la consciència i el compromís personal i col·lectiu que permeti la superació en la seva pròpia vida.

Algunes de les activitats en què participa l'alumnat del Pràcticum de les diferents titulacions són:

- a) Participació activa en el desenvolupament del programa "Diviértete y aprendo", destinat a millorar la convivència i l'educació, el qual contribuirà a pal·liar dificultats psicoeducatives de grups de nens i nenes de l'entorn.
- b) Participació en activitats culturals amb nens, nenes i joves com ara teatre, música, dibuix i totes aquelles altres que l'alumnat mateix vulgui desenvolupar.
- c) Col·laboració en el projecte "Encuentros con la formación en memoria de Enric Antón". En aquestes trobades participen 35 mestres, majoritàriament de les comunitats de San Ramón, entre els quals es troben les tutores del nostre alumnat. El seu objectiu és afavorir la comunicació, compartir experiències i la formació d'aquestes mestres en les seves activitats educatives per orientar-les en temes pedagògics i psicològics que els puguin ser d'utilitat.

Coordinació, tutorització i seguiment del Pràcticum

La coordinació del Pràcticum és una tasca conjunta entre les coordinadores d'aquest en l'FCEP i les de la seu de la Fundació a San Ramón, Nicaragua.

Aquestes persones s'encarreguen durant tot l'any de l'organització del Pràcticum, la selecció de l'alumnat, la cerca de centres a San Ramón i proximitats, el disseny, la planificació i el desenvolupament de les sessions formatives, i també de l'acollida dels estudiants a San Ramón, la ubicació de l'alumnat en els diferents centres i el seguiment del desenvolupament del Pràcticum de tot l'estudiantat.

Com és habitual, l'estudiant disposa d'un tutor/a acadèmic que procedeix de l'FCEP. Aquestes tutores són persones que han estat a San Ramón i coneixen la realitat de l'entorn en què l'alumnat desenvolupa les seves pràctiques. Considerem que aquest és un fet fonamental i un valor afegit d'aquest Pràcticum, que permet que el seu desenvolupament sigui adient i ajustat a la realitat. Aquestes persones s'encarreguen del seguiment de l'estudiantat, que tutoritzen mitjançant els informes quinzenals que l'estudiant ha d'enviar per correu electrònic, a partir de les actes de les reunions dels divendres, la connexió per Skype o el WhatsApp, el contacte directe per correu electrònic amb les tutores dels centres, etc.

A més, els estudiants tenen les tutores de cadascun dels centres en què, en última instància, desenvolupen les seves pràctiques.

Finalment, la psicòloga de la Fundació de Nicaragua, Yamilet Vílchez, peça clau en el desenvolupament d'aquest Pràcticum, s'encarrega de la tutorització i del seguiment de l'alumnat. Així doncs, cada divendres es reuneix amb tot l'alumnat amb l'objectiu de compartir experiències, coordinar tasques i treballs i alleugerar l'explosió emocional que pot implicar aquesta experiència a Nicaragua.

Avaluació del Pràcticum

L'avaluació del Pràcticum de Cooperació segueix els mateixos criteris que qualsevol altre pràcticum, encara que adaptant-lo a les condicions en què aquest es duu a terme.

Les Pràctiques Externes (PE)

El sistema d'avaluació de les PE és el propi de cada titulació. Per tant, s'insta l'alumnat a dirigir-se a la normativa específica de Pràcticum o PE de cada titulació per aclarir els termes exactes en què es desenvolupa l'avaluació de les seves pràctiques. No obstant això, cal destacar que, en qualsevol cas, l'avaluació s'articula al voltant dels punts següents:

- Avaluació continuada: L'estudiant té l'obligació d'enviar al seu tutor/a de la Facultat, per correu electrònic, un informe quinzenal de les activitats seguint un

format ja establert. Això permet al tutor/a fer un seguiment del treball de l'estudiant.

- Avaluació de la Memòria del Pràcticum sobre el treball dut a terme durant el Pràcticum, seguint les directrius que ha donat el tutor/a d'acord amb la titulació a què pertany l'estudiant.
- Avaluació que fan les tutores dels centres de San Ramón mitjançant un full d'avaluació elaborat especialment per a aquest Pràcticum. Un cop el tutor/a ha completat i fonamentat l'avaluació amb més detall, si es considera convenient, aquesta s'envia, directament, als tutors/ores corresponents de la Facultat.
- Avaluació general que fa la coordinadora del Pràcticum de la Fundació. Atès que es tracta d'un pràcticum de Cooperació que forma part d'una experiència d'APS, creiem que cal remarcar la importància de l'avaluació del desenvolupament de les pràctiques de l'alumnat en referència a la competència C5. Aquesta avaluació la porta a terme la Coordinació del Pràcticum a Nicaragua mitjançant una rúbrica d'avaluació expressament elaborada per a tal fi.

El Treball Final de Grau (TFG)

El sistema d'avaluació del TFG és el propi de cada titulació, de manera que es remet l'alumnat a consultar les normatives pertinents. Tanmateix, cal esmentar la peculiaritat de l'avaluació del TFG del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua. En tot cas, s'avaluarà la idoneïtat i la viabilitat del projecte presentat en l'entorn real com a forma d'avaluar l'alumnat en l'assoliment de la competència C5.

El retorn dels participants

Tornar a la nostra cultura i al nostre món després de tres mesos d'immersió en una cultura diferent i una realitat difícil, com la de Nicaragua, implica un canvi profund en les persones que hem participat. El retorn no és fàcil, ja que hi ha moltes petites coses que han canviat en nosaltres. Per això, proposem als estudiants que participin, al seu retorn, en algunes trobades regulars en les quals treballarem aspectes importants per facilitar-los el reacomodament en el seu entorn. Aquestes trobades no són obligatòries però sí recomanables. Moltes d'aquestes són informals i es fan entre els que hi hem participat, però també hi ha un treball grupal per ajudar a assimilar el que ha implicat aquest viatge. La coordinació contacta amb els participants al seu retorn a fi i efecte de programar aquestes trobades.

Repercussió del Pràcticum

El desenvolupament d'un pràcticum de Cooperació, i creiem que de qualsevol experiència d'APS, ha de suposar un valor afegit per a totes i tots els implicats. Precisament això és el que va portar la Fundació a proposar aquest projecte. El Pràcticum de Cooperació és una possibilitat per complir amb el seu lema: DONAR, REBRE I COMPARTIR.

L'alumnat es compromet a allotjar-se i fer dos àpats a l'hotel de la Fundació de dilluns a divendres, de manera que col·labora activament en la sostenibilitat de l'hotel. Evidentment, les persones amb les quals treballem, i l'entorn de San Ramón en general, es beneficien de les nostres actuacions materials i humanes concretes. Però també és cert que, en compartir aquesta meravellosa experiència, totes nosaltres rebem una mica d'aquest poble i d'aquesta gent, un fet impagable i indescriptible. Ens ajuden a obrir les nostres ments, a entendre el nostre món d'una altra manera, a entreveure, almenys, la nostra responsabilitat com a ciutadans i ciutadanes d'aquest món en les injustícies que hi ha. Ens donen amor, amistat, comprensió, ajuda... (Ens falten les paraules!) Comparteixen amb nosaltres tot el que són i això ens ajuda i els ajuda a créixer com a persones.

A més de l'aportació humana i professional del treball del nostre alumnat en el municipi de San Ramón en aquest Pràcticum, aquesta experiència influeix positivament en la seva formació en tots els sentits. Però no només influeix en els alumnes, sinó també en el seu entorn social, els seus companys i companyes, les seves famílies, amics i coneguts.

Cal remarcar que el Pràcticum de Cooperació no acaba quan l'alumnat torna a la Universitat. Totes i tots els que hi hem participat sabem que, en el temps que s'està allí, podem donar, rebre i compartir moltes coses, però creiem fermament que perquè algun dia cadascuna de les persones d'aquest lloc puguin viure de forma digna, tenir accés a l'educació i a una feina que els permeti créixer, i que també ells puguin veure complir els seus somnis, l'essència del Pràcticum ha de continuar quan es torna aquí. Pensem que el que ells necessiten no és que "canviem el seu món", ja que això només poden fer-ho ells. El nostre compromís i la nostra responsabilitat moral és contribuir, en la mesura que cadascun de nosaltres puguem, a "canviar el món en què nosaltres vivim" perquè hi hagi una distribució més justa de tots els recursos. Aquest propòsit de continuar el treball iniciat a Nicaragua i el desig dels estudiants de seguir vinculats a aquest país i la seva gent han portat a la creació d'un grup de persones que, vinculades a través de la Fundació a Tarragona, treballem per difondre el Pràcticum, donar suport als futurs estudiants del Pràcticum i orientar-los, a més de fer campanyes de sensibilització als instituts i en altres entitats, i canalitzar les iniciatives o els projectes que puguin sorgir.

No volem acabar aquest recull de la nostra experiència sense recordar que el pilar fonamental que va donar suport a l'inici d'aquesta aventura va ser un equip de persones, tant de Nicaragua com de Tarragona, de la Fundació i de la Facultat, al qual volem agrair la seva empenta, dedicació i intuïció, ja que sense ells aquest somni mai no hagués estat possible. Alguns encara hi participen, d'altres, malauradament, ens han deixat, però totes i tots són al nostre cor ajudant-nos a tirar endavant aquesta engrescadora idea del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua. Una peça clau va ser la Misericòrida Camps, llavors degana de l'FCEP, que va portar la idea al centre i, juntament amb els professors Enric Antón i Rosa Sánchez-Casas, van iniciar el projecte. Tampoc no hagués estat possible iniciar aquest projecte sense la implicació dels membres de la Fundació Fernando Bermejo, ni sense la Mercè Rota, la Montse Carrión, l'Oriol Curull, l'Aris Bermejo, la Yamilet Vílchez, la Samari Gonzales i molts d'altres que no afegirem per no allargar-nos, però que també van ser i són fonamentals. No podem oblidar a totes i cadascuna de les tutores dels diferents centres a San Ramón i Matagalpa amb les quals hem col·laborat durant tots aquests anys. I a vosaltres, estudiants del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua, per la vostra inquietud i la vostra qualitat humana. A totes i tots, gràcies!